

N a p o č á t k u b y l d r . R u d o l f H a v e l .

Jméno pod dějinami české literatury pana profesora Arne Nováka. To bylo po válce. Pak se z dr. Rudolfa Havla vyklubal doktor Havel, když začal docházet k nám domů. To už je taky čtvrt století. Potom se z doktora Havla stal Havel. A když jsem ho začal lety dostihovat - mám ostatně dojem, že se za ty roky nezměnil, stále je štíhlý jako prst a vlasy má černé - z Havla se stal Ruda.

Co nás, Rudo, spojilo? Tvoje přátelství s tátou a tátovo s Tebou. A navíc, jak víš, máme spolu tajemství. Cosi jsem Ti podepsal a po čase jsme oba od toho odešli a nedotýkáme se toho, protože je to už za námi. A víc o tom nepovím!

Zpočátku byly Tvoje návštěvy, jak se mi z odstupu jeví, zpola oficiální. Časem se připojila Fanča a ze setkání se stávaly přátelské a posléze více méně rodinné návštěvy. Rozdíl mezi Tebou a tátou zmizel, rozplynul se, a otec Vás přijímal částečně jako členy rodiny, před nimiž je přípustné přetřásat i takové záležitosti, o jakých se obvykle před cizími mlčí.

Pokud ještě otec vyrážel sám do ulic, objevoval se v kuchyni s aktovkou nacpanou, až se otvírala pod nápořem červeného vína, housek a takového věnce vuřtů, že by je nezhlatala ani snad armáda vyhladovělých tátových lamačů kamene. "Dneska přijdou Havlovi." Těsně před Vaším pří-

chodem nás stavěl před hotovou věc, bylo narychlo třeba ještě něco opatřit, abychom Vás neuctili jen těmi uzenkami.

Dovol mi, Rudo, odbočku, určenou Tobě jako literárnímu historikovi: z otcových knih by bylo snadné doložit, že táta neměl buňky pro to, čím se opájel Vančurův Kosmas i sám Vančura, totiž chuťovým obžerstvím. Tátovi hrdinové, podobně jako on, se spokojovali prostou stravou lidu venkovského a proletariátu první republiky. Odtud taky ty vurty.

Přicházeli jste a sedávalo se v tátově pokoji a hodiny spokojeně plynuly. Ty u nízkého obdélníkového stolu, Fanča vedle v ušáku, táta naproti Vám na gauči. Příbory cinkají o talířky, červené se blyští ve sklenkách a otec se trochu ironicky směje nad svým líčením, až se posléze rozkašle. Leckdy se usmívá čemusi, co se jeví směšné jemu a co je nesdělitelné. Směje se i proto, že je rád, že jste s ním. Na každou Vaši návštěvu se těšil a shromažďoval si, na co se Vás musí zeptat, na co mu odpovědět můžeš pouze Ty. Nebo Vy. Mluvílo se o českém jazyce a o literatuře - ani jinak nemohlo být při setkání Vás tří. Táta, jako novinář do morku kostí, nemohl být až do nejposlednějších chvil beze zpráv o politické situaci, stejně jako chtěl od Tebe vědět: "Jak se daří Holanovi?" a "Co dělá Jarka?", tím byl míněn Seifert, a "Co nového v Československém spisovateli?", "Chystají v Odeonu něco zajímavého?", "Co říkáš novému románu od ...?" a "Víte,

v kolika letech zemřel Hašek a co při všech těch flámech stačil napsat!" Třebaže tyto otázky nebyly kladeny v uvedeném pořadí a týkaly se ovšem i jiných záležitostí, někde v proudu hovoru proskočily a Tys ochotně vyklopil další novinky - o Památníku písemnictví, o Viole, co jste viděli v kině, v divadle, s kým ses potkal, co kdo vykládal, co jsi objevil v korespondenci bratří Mrštíků. "Aby pro tebe nebyla ta jejich korespondence jako 'Zumři'!" poznamenával táta.

Byl jsi - a zvláště tehdy, kdy už táta viděl jen chatrně a nechodil sám "do Prahy" - byl jsi pro něho jakousi spojnici s kulturním děním. Kultivovaným tykadlem, spolehlivým informátorem, uvážlivým soudcem a následkem toho i jistým názorovým korektivem. A ochotný kdykoli cokoli pro něho vyhledat v archívech, ve slovnících, podívat se do knih, vlézt do starých časopisů. V jistém smyslu jsi mu zastupoval jeho vrstevníky, s nimiž se už nikdy nemohl potkat na ulici, posedět nad sklenkou, a po kterých, - zmiňoval se o tom pouze letmo, - se mu stýskávalo. Zvláště po Vančurovi.

Sedávalo se a vzpomínalo. Nebo se taky vyjíždělo ven a vzpomínalo. Vlastně táta vzpomínal. Na Podelhotský mlýn, na mlžnou noc, kterou s Vančurou - "s Ladislavem" - strávili pod širým nebem na vrcholu Blaníka, jak spolu, když vyšli sedmnáctiletí kluci na cesty do světa, bratrsky hladověli na Kampě v tom domku za Turkem, Na Kische a Václava Vacka, když se co mladí žurnalisté okouzleně tou-

lávali uličkami noční Prahy, na "Montmartr" a vrchního Hamleta, na tátův studijní pobyt v Berlíně, kam se tehdy na počátku dvacátých let utekl E. A. Longen s Xenou a odkud napsal objevný referát o výstavbě tehdy neznámého Chagala, a opět na Vančuru, jak mu byl nucen "Pekaře Marhoula" sám zadat do Družstevní práce, jarní cesty s Vančurou po Čechách, které pokaždé zákonitě začínaly anebo končily v Táboře, na pravidelné schůzky s Koptovými, Vančurovými, s Kamilem Weinerem, bratrem Richarda, u Olbrachů v jeho krčské vilce, na jejich slavné Silvestry s W+V a s Ježkem a Plachtou a ještě taky s bělovlasou, usměvavou Helenkou Malířovou, na její klíčový román "Deset životů", na Pepíka Horu, jak psával verše přímo do psacího stroje, na Jindřicha Hořejšího, který nebyl kavárny, nebyl by napsal a přeložil snad nic, na F. X. Šaldu a na naše domácí prázdninové trápení s jeho vlčákem, kterému Šalda předepisoval k žrádlu výhradně rejži, na Johna, na Špálu, kterého zavedl k Sázavě, na Slavíčkovu výstavu r. 1905, - a bůhví na koho táta ještě vzpomínal - na Jiřího Ortena, kterému uveřejnil první básničky, na jeho strýce básníka Rosenzweiga-Moira, na filmování "Marijky" na Podkarpandě, na Máchu a Márinku, jeho posázavskou lásku, - bože dobrý, Rudo, není možné vyjmenovat všechny mrtvé otcovy kamarády, přátele a literární lásky, které na krátkou chvíli přivolával k životu. Takovou sumu zážitků, příběhů a glos na okraj literatury a života vyprávěl málokomu. Snad jen rodině. Určitě to bylo taky tím, že jste

s ním bývali zajedno v obdivu nad rozkvetlou strání, nad letem konipasa, nad vlnovkami kraje na Chudlázi nebo u Vás v Hradištku. V hovoru vyplouvaly příběhy a tváře, jak je na světlo přinášela náhodná souvislost nebo i jistý záměr. Poslouchali jsme a bohužel nezaznamenávali ty historky.

Rozpovídal jsem se a nemohu se zastavit, třebaže je pro mě příliš záhy bezbolestně evokovat atmosféru Vašich setkání. Po pravdě však musím povědět, že pokaždé s Vaším příchodem prostoupila otcův pokoj milá pohoda.

A to bylo, když jste delší čas nedali o sobě vědět. Pokud bylo možné telefonovat k Vám do Jiřinkové, neváhal několikrát v týdnu vytáčet Vaše číslo. "Co je s těmi Havlovými? Neurazili se snad? Nejsou v Hradištku? Nebo zase vytrhli někam na cesty?"

Smál se Vaší cestovatelské horečce, tomu ahasverovskému nepokoji, který Vás bez ustání žene za kulturními památkami od Aše po Černou při Čope, od Luhačovic po Varnsdorf, po Balkáně i po Evropě. Ale zase Vám ty lety světem kapku záviděl, býval by rád (teoreticky ovšem) jel s Vámi. "Kolik toho ti lidé uvidí! To jen my sedíme doma jako pecky." Tím mířil do lůna své rodiny, že nejsme schopni odlepit se od židle.

Bylo mu s Tebou a s Vámi dobře. Vážil si Vás. Měl Vás rád. Tu a tam zapomínal, kdo kdy v jeho široce rozvětveném rodinném klanu má narozeniny (jak si to taky pamatovat!), ale na tyhle Tvoje, Rudo, by se určitě nachys-

tal, aby dosvědčil svůj upřímný vztah k Tobě. Obapolně jste se podarovali.

Věru nevím, co by Ti, Rudo, k Tvému dnešnímu slavnému výročí vymyslel. Kytice červených květů se hodí jako kompliment ženám. Bochník benešovského chleba, jaký vložil do rukou Jarmile Glazarové? Domnívám se, že by to bylo cosi archaističtějšího, něco na způsob prvního vydání Máchova "Máje".

Milý Rudo, tohleto poněkud do včerejška zahleděné, nostalgické písmo chce být nejen svědectvím o Vašem přátelství, ale současně i kamarádským pozdravem a přátelským přáním - za otce. On by je napsal líp, srdečně jak uměl, prostě a moudře. Přijmi tuto náhražku stejně laskavě, jako bys přijal jeho gratulaci.

Posílám Ti upřímný stisk ruky do dalekého Jižního Města - nechce se mi napsat "do Háje", aby sis to snad nevykládal nějak ošklivě - s přáním, aby sis zachoval srdce otevřené pro štěstí i neštěstí druhých a - zkrátka: buď zdrav a čilý na duchu i na těle!

Srdečně Tví

Lu
Louda Kovář